

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Annabella Andersson

Kestävyyseräportointidirektiivi ja listaamattomat pk-yritykset

Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö
Talousoikeus, kandidaatintutkielma
Kauppatieteiden kandidaatti

Vaasa 2025

VAASAN YLIOPISTO**Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Annabella Andersson		
Tutkielman nimi:	Kestävyysraportointidirektiivi ja listaamattomat pk-yritykset		
Tutkinto:	Kauppatieteiden kandidaatti		
Oppiaine:	Talousoikeus		
Työn ohjaaja:	Mika Kärkkäinen		
Valmistumisvuosi:	2025	Sivumäärä:	34

TIIVISTELMÄ:

Tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella kestävyysraportointi- eli CSRD-direktiivin vaikutuksia listaamattomiin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin sekä kartoittaa toimenpiteitä lakisääteeseen ja vapaaehtoiseen kestävyysraportointiin. CSRD:n vaikutuksia havainnoidaan listaamattomien pienten ja keskisuurten yritysten sidosryhmien kautta sekä taloudellisesta näkökulmasta. Taloudellisten haasteiden ja riskien lisäksi tarkastellaan hyötyjä ja mahdollisuuksia, joita vapaaehtoisella kestävyysraportoinnilla ja vastuullisuustyöllä listaamaton pieni tai keskisuuri yritys voi saavuttaa.

Tutkielma on tehty kirjallisuuskatsauksena ja aineistona on käytetty kestävyysraportointia sekä pienten ja keskisuurten yritysten vastuullisuustyötä käsittelevää kirjallisuutta ja vertaisarvioituja artikkeleita. Artikkeleissa käsitellään muun muassa pienten ja keskisuurten yritysten vapaaehtoista kestävyysraportointia sekä kestävyysraportointiin liittyvää lainsäädäntöä ja sen tuomia muutoksia EU:ssa toimiville yrityksille.

CSRD on tullut voimaan vuonna 2023. Sen soveltamisalaan kuuluvat kaikki listatut yritykset mikroyrityksiä lukuun ottamatta, suuret yritykset sekä tietyt EU:n ulkopuoliset yritykset, jotka käyvät kauppaa EU:n alueella. Näiden yritysten tulee laatia lakisääteinen ja määrämuotoinen kestävyysraportti osana niiden toimintakertomusta. Listaamattomat pienet ja keskisuuret yritykset ovat CSRD:n soveltamisalan ulkopuolella, mutta direktiivin vaikutukset ulottuvat epäsuorasti myös niihin. CSRD velvoittaa raportointivelvolliset yritykset selvittämään kestävyystietoja niiden arvoketjuissa toimivilta yrityksiltä, jolloin tietopyyntöjä voi kohdistua myös listaamattomiin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin.

Pienten ja keskisuurten yritysten haasteina kestävyysraportoinnissa on havaittu olevan muun muassa rajalliset resurssit ja osaamisen puute. Kestävyysraportoinnin epäonnistuessa riskinä saattavat olla epäedulliset lainaehdot pankeilta tai jopa liikesuhteen päättymisen tilaajien kanssa. Raportoinnin aiheuttamat korkeat kustannukset voivat myös muodostaa riskin pienen tai keskisuuren yrityksen liiketoimintaan. Toisaalta vastuullisuustyöllä ja vapaaehtoisella kestävyysraportoinnilla saavutettavia hyötyjä on havaittu olevan muun muassa toiminnan tehostaminen ja siitä seuraavat kustannussäästöt. Kilpailuedun saavuttaminen sekä uusi liiketoiminta voivat olla vastuullisuustyön ja kestävyysraportoinnin tuomia mahdollisuuksia pienille ja keskisuurille yrityksille.

AVAINSANAT: Kestävyysraportointi, pienet ja keskisuuret yritykset, CSRD-direktiivi, ESG

Sisällys

1	Johdanto	4
2	Kestävyysraportointi ja sitä koskeva lainsäädäntö	6
2.1	Vapaaehtoisesta lakisääteiseen kestävyysraportointiin	6
2.2	CSRD-direktiivi ja sen tuomat muutokset aikaisempaan lainsäädäntöön	9
3	CSRD-direktiivin vaikutukset listaamattomaan pk-yritykseen eri näkökulmista	12
3.1	Raportointivelvolliset sidosryhmät	12
3.1.1	Asiakkaat ja toimittajat	12
3.1.2	Suurkonsernin emoyritys	13
3.1.3	Rahoituslaitokset	15
3.2	Taloudelliset vaikutukset	15
3.2.1	Taloudelliset haasteet ja riskit	16
3.2.2	Taloudelliset hyödyt ja mahdollisuudet	17
4	Valmistautuminen CSRD-direktiivin mukaiseen kestävyysraportointiin sekä vapaaehtoiseen kestävyysraportointiin	20
4.1	CSRD-direktiivin mukainen kestävyysraportointi	20
4.2	Vapaaehtoinen kestävyysraportointi ja VSME	23
4.3	Omnibus-ehdotuksen muutokset kestävyysraportointia koskevaan lainsäädäntöön tulevaisuudessa	25
5	Yhteenveto ja pohdinta	28
	Lähteet	30

1 Johdanto

Vastuullinen yritystoiminta, kestävä kehitys ja tavoite saavuttaa ilmastoneutraali yhteiskunta luovat yrityksille tarpeen muuttaa strategiaansa, sisäistä mittaamistaan ja ulkoista raportointiaan. Useat sidosryhmät ovat entistä kiinnostuneempia yrityksen ESG-asioista, joilla tarkoitetaan yrityksen ympäristövaikutuksia, sosiaalisia asioita ja hallintotapaa. Vuonna 2023 voimaan tullut kestävyysraportointidirektiivi (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD) velvoittaa suuret yritykset raportoimaan ESG-tiedoistaan tilinpäätöksen yhteydessä (Silvola ja muut, 2024, s. 11–12). Tällä hetkellä listaamattomat pienet ja keskisuuret yritykset, eli pk-yritykset, eivät ole lakisääteisesti raportointivelvollisia. CSRD kuitenkin vaikuttaa listaamattomiin pk-yrityksiin epäsuorasti, sillä raportointivelvolliset yritykset tarvitsevat arvoketjunsä toimijoiden kestävyystietoja omassa kestävyysraportoinnissaan (Silvola ja muut, 2024, s. 263).

Koska kestävyysraportointiin liittyvä lainsäädäntö on melko tuoretta ja on odotettavissa, että siihen tulee muutoksia tulevaisuudessa, myös yritysten, jotka eivät ole raportointivelvollisia tällä hetkellä, on hyvä varautua sen tuomiin muutoksiin. Tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella CSRD:n vaikutuksia listaamattomiin pk-yrityksiin sekä kartoittaa toimenpiteitä lakisääteiseen ja vapaaehtoiseen kestävyysraportointiin. CSRD:n vaikutuksia havainnoidaan listaamattomien pk-yritysten sidosryhmien kautta sekä taloudellisesta näkökulmasta. Taloudellisten haasteiden ja riskien lisäksi tarkastellaan hyötyjä ja mahdollisuuksia, joita listaamaton pk-yritys voi saavuttaa vapaaehtoisella kestävyysraportoinnilla ja vastuullisuustyöllä.

Kestävyysraportointi käsitteenä on tullut käyttöön EU-lainsäädännön myötä. Tämän vuoksi ennen CSRD:n voimaantuloa kirjallisuudessa kestävyysraportoinnista on saatettu käyttää esimerkiksi termiä vastuullisuusraportointi (Silvola ja muut, 2024, s. 29). Koska kestävyysraportointi liittyy myös läheisesti vastuullisuustyöhön, vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin hyötyjä ja mahdollisuuksia tarkasteltaessa tutkielmassa on viitattu kirjallisuuteen, joka käsittelee pk-yritysten vastuullisuustyötä. CSRD velvoittaa sen soveltamisalaan kuuluvat yritykset raportoimaan myös taksonomia-asetuksen

mukaan, minkä vuoksi lähteenä on käytetty taksonomia-asetusta käsittelevää artikkelia. Lähteisiin viitattaessa on saatettu puhua pk-yrityksistä listaamattomien pk-yritysten sijaan, sillä useimmat lähteet käsittelevät pk-yrityksiä rajaamatta niitä listaamattomiin pk-yrityksiin. Tämän tutkielman aihe on rajattu listaamattomiin pk-yrityksiin sen vuoksi, että ne eivät kuulu CSRD:n soveltamisalaan toisin kuin listatut pk-yritykset.

Lakisääteisen kestävyysraportoinnin vaatimukset on hyvä selvittää etenkin niissä listaamattomissa pk-yrityksissä, joiden odotetaan lähitulevaisuudessa täyttävän suuren yrityksen kriteerit, sillä suurilta yrityksiltä edellytetään CSRD:n mukaista kestävyysraportointia. EFRAG:n kehittämä vapaaehtoinen raportointistandardi listaamattomille pk-yrityksille (VSME) helpottaa listaamattomien pk-yritysten kestävyystietojen raportointia ja antaa niille valmiuden vastata raportointivelvollisten sidosryhmiensä kestävyystietopyyntöihin (EFRAG, n.d.-a).

Euroopan komissio on helmikuussa 2025 hyväksynyt Omnibus-ehdotuspaketin, joka tulisi keventämään kestävyysraportointia koskevaa lainsäädäntöä merkittävästi toteutuessaan sellaisenaan (Euroopan komissio, 2025b). Vaikka tämä tutkielma keskittyykin tähänhetkiseen lainsäädäntöön, myös Omnibus-ehdotuksen tuomia muutoksia on käsitelty luvussa 4.

2 Kestävyyseraportointi ja sitä koskeva lainsäädäntö

Kestävyyseraportointi alkoi Suomessa 1970-luvulla, jolloin yritykset julkaisivat vapaaehtoisesti kestävyystietojaan (Silvola ja muut, 2024, s. 29). Kansainvälisesti ympäristöasioita alettiin käsitellä näkyvämmiin 1980-luvun loppua kohden erilaisten kansainvälisten tapahtumien, kuten Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuden ja Alaskassa tapahtuneen Exxon Valdezin öljyvuodon myötä. Myös kansainväliset sopimukset, kuten Montrealin pöytäkirja ja Brundtlandin raportti ovat vaikuttaneet ympäristöasioiden merkittävyyden korostumiseen (Laine ja muut, 2022, s. 87). Brundtlandin raportissa vuonna 1987 kestävä kehityksen määritelmä esiteltiin ensimmäistä kertaa (Niemi, 2024, s. 15). Sitä kuvattiin ”kehitykseksi, joka vastaa nykypäivän tarpeisiin vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuutta vastata omiin tarpeisiinsa” (YK, 1987). Ajan saatossa kestävästä kehityksestä on tullut tärkeä periaate, joka ohjaa toimintaa koko yhteiskunnassa (Niemi, 2024, s. 15). Suomessa kestävyysasioihin liittyvän raportoinnin määrä kasvoi 1990-luvulla ja 2000-luvun taitteessa se alkoi olla entistä näkyvämpää. EU-lainsäädännön myötä käyttöön tullutta kestävyseraportointi-käsitettä on kutsuttu aikojen saatossa myös eri nimillä, kuten ympäristö-, yhteiskuntavastuu- ja vastuullisuusraportointi (Silvola ja muut, 2024, s. 29). Kestävyystiedoista puhuttaessa käytetään usein termiä ESG-tiedot (Environmental, Social, Governance). Etenkin ympäristövaikutukset ovat saaneet huomiota julkisessa keskustelussa, mutta sosiaalinen vastuu ja hyvä hallintotapa ovat myös keskeisiä aiheita kestävyseraportoinnissa (Silvola ja muut, 2024, s. 21).

2.1 Vapaaehtoisesta lakisääteiseen kestävyseraportointiin

Vapaaehtoinen vastuullisuusraportointi on ollut keskeisessä roolissa raportointikäytäntöjen kehittymisessä (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 14). Vapaaehtoista raportointia varten on kehitetty erilaisia standardeja, joista maailmalajuisesti eniten käytettyjä ovat vuonna 1997 perustetun Global Reporting Initiative (GRI) -organisaation laatimat GRI-standardit. GRI:n tavoitteena on luoda yleisesti hyväksytyt standardit ja

laskentamallit, joita käytetään kestävyysraportoinnissa (Global Reporting Initiative, 2024; Niskala & Palmuaro, 2023, s. 16). GRI-standardeja voivat käyttää kaikki yritykset niiden koosta, yritysmuodosta, toimialasta tai maantieteellisestä sijainnista riippumatta (Silvola ja muut, 2024, s. 30). Toisena merkittävänä raportointiviitekehyksenä voidaan mainita TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosure), joka on perustettu vuonna 2015. TCFD:n tarkoituksena on tuottaa tietoa ilmatoriskien taloudellisista vaikutuksista yrityksen liiketoimintaan (Silvola ja muut, 2024, s. 30).

Ensimmäisen kerran kestävyysraportoinnista säädettiin EU:ssa lailla vuonna 2014 (Hummel & Jobst, 2024, s. 2). Muun kuin taloudellisen tiedon julkistamista koskeva direktiivi (Non-Financial Reporting Directive, NFRD) velvoitti yritykset raportoimaan tietoja vähintään ympäristöön liittyvistä asioista, sosiaalisista ja työntekijöihin liittyvistä asioista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä korruption ja lahjonnan estämiseen liittyvistä asioista (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 38). NFRD:n piiriin kuuluivat yritykset, jotka olivat yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä ja joissa oli keskimäärin yli 500 työntekijää. NFRD koski myös vastaavia suurten konsernien emoyrityksiä (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 40).

Vuoden 2015 Pariisin ilmastopimus sekä Yhdistyneiden kansakuntien hyväksymät kestävä kehityksen tavoitteet (SDG) toivat merkittävän muutoksen ilmastonmuutoksen ja kestävä kehityksen haasteiden tunnistamiseen (Hummel & Jobst, 2024, s. 1). Pariisin sopimus on ensimmäinen maailmanlaajuinen ilmastopimus, jonka tavoitteena on sopeutua ilmastonmuutokseen sekä hidastaa ilmaston lämpenemistä (Euroopan komissio, 2018). YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelman, joka tunnetaan nimellä Agenda 2030, tavoitteena on äärimmäisen köyhyyden poistaminen sekä kestävä kehityksen edistäminen ottamalla huomioon talous, ympäristö ja ihmisten hyvinvointi (Global Compact, n.d.).

Vuonna 2018 Euroopan komissio esitteli kestävä rahoituksen toimintasuunnitelman (EU Sustainable Finance Action Plan), joka on keskeisessä asemassa

kestävyyseraportointiin liittyvässä sääntelyssä (Silvola ja muut, 2024, s. 35). Kestävän rahoituksen toimintasuunnitelman tavoitteet voidaan jakaa kolmeen kategoriaan, joita ovat pääomavirtojen suuntaaminen kohti kestävämpää taloutta, kestävyysasioiden sisällyttäminen osaksi riskienhallintaa ja kestävyysraportoinnin sekä kestävä yrityshallinnon edistäminen (Hummel & Jobst, 2024, s. 1).

Vuonna 2019 käynnistettiin vihreän kehityksen ohjelma (European Green Deal), jonka tavoitteena on saavuttaa ilmastoneutraalius EU:ssa vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi pyrkimyksenä on myös saastuttamisen vähentäminen sekä luonnon ja ekosysteemien tasapainoon saaminen (Euroopan unionin neuvosto, n.d.). Tämä on ollut perustana CSRD:n kehittämisessä (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 13). Vihreän kehityksen ohjelman päämääränä on edistää talouskasvua ilman, että luonnonvarojen kulutus kasvaa, ja varmistaa, että siirtymä kestäväan talouteen tapahtuu oikeudenmukaisesti siten, että koko Euroopan unioni ja sen kansalaiset ovat osallisina siihen eikä ketään tai mitään aluetta jätetä ulkopuolelle (EU, 2022/2464).

Vuonna 2020 voimaan tullut taksonomia-asetus on luokitusjärjestelmä, jonka tavoitteena on viherpesun vähentäminen, kestävien investointien vertailukelpoisuuden edistäminen rahoitusmarkkinoilla sekä rahavirtojen ohjaaminen kestäviin kohteisiin (Silvola ja muut, 2024, s. 37). Taksonomia-asetuksen ympäristötavoitteita ovat ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen ilmastonmuutokseen, vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä hyödyntämien, siirtyminen kohti kiertotaloutta, ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen sekä luonnon monimuotoisuuden ja elinympäristön suojeleminen. Taksonomia-asetusta sovelletaan kaikkiin CSRD:n piiriin kuuluviin yrityksiin ja taksonomian mukaiset tiedot tulee antaa osana kestävyysraportointia (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 26). Taksonomialukujen tarkastus on osa tilintarkastusprosessia (Silvola ja muut, 2024, s. 39).

Vuoden 2022 helmikuussa Euroopan komissio on antanut ehdotuksen koskien huolellisuusvelvoitedirektiiviä (Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD),

jonka mukaiset tiedot on sisällytettävä osaksi CSRD-kestävyysraporttia. Sen tarkoituksena on varmistaa, että yritykset antavat luotettavaa tietoa siitä, millaisille kestävyysriskeille niiden toiminta altistuu, miten ne edistävät kestävästä kehitystä kansainvälisissä arvoketjuissa sekä miten ne hallitsevat toimintaansa liittyviä haitallisia vaikutuksia ja riskejä osana niiden toimintaa ja hallintotapaa. Direktiivin mukaan raportointivelvollisten yritysten on tunnistettava ja arvioitava toimintansa vaikutuksia ihmisoikeuksiin ja ympäristöön koko niiden arvoketjussa (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 31).

2.2 CSRD-direktiivi ja sen tuomat muutokset aikaisempaan lainsäädäntöön

Ennen CSRD:n voimaantuloa kestävyysraportointi on ollut pääasiassa vapaaehtoista viestintää, jolla on pyritty vastaamaan sidosryhmien tietotarpeisiin. Silvola ja muut (2024, s. 199) toteavat, että yritykset ovat pystyneet päättämään, mistä he raportoivat, ja usein raportointi onkin ollut verrattavissa markkinointiviestintään. NFRD:tä on kritisoitu sen vertailukelpoisuuteen, yhdenmukaisuuteen ja vaaditun tiedon luotettavuuteen liittyen. Ongelmana on myös nähty, että direktiivi koskee liian pientä määrää yrityksiä (Euroopan komissio, 2021). Vertailukelpoisuus on saattanut olla heikkoa silloinkin, kun raportoinnissa on käytetty pakollista varmennusta, sillä varmentajat ovat voineet käyttää esimerkiksi eri menetelmiä, jolloin varmennuspäätökset ovat saattaneet poiketa toisistaan (Mori ja muut, 2014).

CSRD on tuonut merkittäviä muutoksia kestävyysraportointiin. Sen tarkoituksena on tehdä julkistettavista kestävyystiedoista vertailukelpoisempia sekä yhdenmukaistaa kestävyysraportoinnin laadintaa koskevia vaatimuksia. Raportointivelvollisten yritysten määrää on lisätty huomattavasti verrattuna NFRD:hen ja raportointivelvollisille yrityksille on luotu standardit, joiden mukaan niiden tulee raportoida. Kestävyysraportointi on tuotu pakollisen varmennuksen piiriin ja raportin tietojen tulee olla digitaalisesti luettavissa (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 38–39).

CSRD tuli voimaan tammikuussa 2023 ja samalla se korvasi aikaisemman NFRD:n (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 30–32). CSRD:n mukainen kestävyysraportointi on pakollista kaikille suurille yrityksille sekä listatuille pk-yrityksille. Suureksi yritykseksi katsotaan yritys, joka täyttää vähintään kaksi seuraavista kriteereistä: taseen loppusumma 25 miljoonaa euroa, nettoliikevaihto 50 miljoonaa euroa tai yrityksessä työskentelee keskimäärin 250 työntekijää tilivuoden aikana. Näistä kriteereistä on säädetty tilinpäätösdirektiivissä ja ne sisältyvät Suomessa kirjanpitolakiin (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 40).

Kestävyysraportointidirektiivin tuomat muutokset ovat pääosin viety Suomessa kirjanpitolakiin, tilintarkastuslakiin, osakeyhtiölakiin ja osuuskuntalakiin (Silvola ja muut, 2024, s. 49). Kestävyystiedot on esitettävä erillisenä kokonaisuutena toimintakertomuksessa. Ne ovat rinnastettavissa tilinpäätöstietoihin ja niitä koskevat laatuvaatimukset ovat samat (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 37–39). Tämä merkitsee sitä, että hallitus ja toimitusjohtaja ovat vastuussa kestävyysraportista samalla tavalla kuin toimintakertomuksesta muutoinkin (Silvola ja muut, 2024, s. 54). NFRD ei velvoittanut kestävyystietojen pakollista varmennusta, mutta CSRD:n myötä kestävyysraportointi on varmennettava riippumattoman tahon toimesta. Suomessa kestävyysraportointia voivat varmentaa joko tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, jotka on hyväksytty kestävyysraportointitarkastajaksi tai kestävyystarkastusyhteisöksi (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 53).

NFRD:n mukaista raportointia varten ei ole ollut standardisoituja vaatimuksia (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 38). Jotta yritysten kestävyysraportointi olisi vertailukelpoista, luotettavaa ja yhdenmukaista, Euroopan komissio on antanut kestävyysraportointistandardeja. Eurooppalaiset kestävyysraportointistandardit, ESRS-standardit, asettavat vaatimukset kestävydestä esitettävälle tiedolle CSRD:n mukaisessa kestävyysraportoinnissa. Niiden avulla pyritään myös edistämään Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 42). ESRS-standardit on

annettu komission delegoidulla asetuksella, joten niitä noudatetaan sellaisenaan (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 50).

ESRS-standardit perustuvat olemassa oleviin raportointistandardeihin ja käsitteisiin. Ne on kehitetty yhteistyössä merkittävimpien raportointistandardien ja -viitekehysten kehittäjien kanssa, kuten GRI, TCFD ja ISSB (Silvola ja muut, 2024, s. 25). Olemassa olevista standardeista on otettu käyttöön ne, jotka soveltuvat EU:n poliittisiin tavoitteisiin ja CSRD:hen, ja niitä on täydennetty tarpeen mukaan (Silvola ja muut, 2024, s. 29). ESRS-standardit määrittelevät ne tiedot, jotka yrityksen on raportoitava olennaisista vaikutuksistaan, riskeistään ja mahdollisuuksistaan, jotka liittyvät ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintotapaan. Mikäli yritys on arvioinut jotkin aiheet epäolennaisiksi, sen ei tarvitse antaa niistä tietoja. ESRS-standardien myötä kestävyysraportoinnin käyttäjät saavat käsityksen raportointivelvollisen yrityksen olennaisista vaikutuksista ihmisiin ja ympäristöön, sekä tiedon siitä, mitkä ovat kestävyysseikkojen olennaiset vaikutukset yrityksen kehitykseen, tulokseen ja asemaan (EU, 2023/2772).

3 CSRD-direktiivin vaikutukset listaamattomaan pk-yritykseen eri näkökulmista

Kestävyysraportointidirektiivi tuo merkittäviä muutoksia kaikenkokoisille yrityksille riippumatta siitä, onko yritys CSRD-raportointivelvollinen. Sen vaikutukset ovat nähtävissä koko elinkeinoelämässä epäsuorien vaikutusten vuoksi (Silvola ja muut, 2024, s. 263). Pk-yritykset ovat keskeisiä Euroopan taloudessa, ja vaikka lainsäädäntö ei useinkaan velvoita niitä kestävyysraportointiin, epäsuorat vaikutukset saattavat ilmetä esimerkiksi rahoituslaitosten ja raportointivelvollisten asiakkaiden lisääntyneinä vaatimuksina pk-yrityksiä kohtaan kestävyystietojen jakamiseksi, sillä listaamattomat pk-yritykset ovat usein osa suurten yritysten arvoketjua sekä riippuvaisia pankkilainoista (Dinh ja muut, 2023, s. 19; Löher ja muut, 2023, s. 7). Tässä luvussa tarkastellaan CSRD:n soveltamisalan piiriin kuuluvien sidosryhmien tuomia vaatimuksia, CSRD:n tuomia taloudellisia vaikutuksia, sekä vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin ja vastuullisuustyön hyötyjä listaamattomille pk-yrityksille.

3.1 Raportointivelvolliset sidosryhmät

Kestävyysraportoinnin voidaan katsoa olevan yrityksen ja sen sidosryhmien välistä vuorovaikutusta (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 15). Freemanin (1984, s. 46) mukaan sidosryhmiä ovat ”ryhmät tai yksilöt, jotka voivat vaikuttaa organisaation toimintaan tai joihin organisaation toiminta voi vaikuttaa”. CSRD:n myötä listaamattomat pk-yritykset voivat joutua toimittamaan kestävyystietojaan raportointivelvollisille sidosryhmilleen, joita voivat olla muun muassa asiakkaat, toimittajat, omistajat ja rahoittajat.

3.1.1 Asiakkaat ja toimittajat

Arvoketju, johon sisältyvät muun muassa asiakkaat ja toimittajat, on määritelty Komission delegoidun asetuksen ((EU) 2023/2772) liitteessä II ”toiminnoiksi, resursseiksi

ja suhteiksi, joita yritys käyttää ja joihin se tukeutuu tuotteidensa ja palvelujensa luomisessa suunnittelusta toimitukseen, kulutukseen ja käyttöön päätymiseen”. CSRD:n soveltamisalan piiriin kuuluvien yritysten tulee selvittää kestävyysvaikutukset liiketoimista ja liikesuhteista arvoketjun alku- ja loppupäässä (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 49). Arvoketjun toimijoilta selvitettäviä kestävyystietoja ovat muun muassa kasvihuonekaasupäästöt (Silvola ja muut, 2024, s. 263). Kestävyystietoja ei kuitenkaan tarvitse selvittää kaikista arvoketjun toimijoista, vaan ainoastaan arvoketjun osista, joissa kestävyysseikat ovat olennaisia (EU, 2023/2772). Tämän vuoksi CSRD:n vaikutukset ulottuvat pienempiinkin yrityksiin, ja on mahdollista, että raportointivelvolliset yritykset pyytävät määrämuotoista raportointia yrityksiltä, jotka ovat osa niiden arvoketjua (Silvola ja muut, 2024, s. 66).

Listamattomien pk-yritysten ei ole todennäköisesti mahdollista kieltäytyä raportoimasta kestävyystietojaan suurille yrityksille, sillä tämä voisi johtaa yhteistyön päättymiseen (Allgeier & Feldmann, 2023, s. 440). Raportointivelvollisten yritysten tunnusluvut nimittäin heikkenisivät, jos ne käyttäisivät toimittajia, jotka eivät raportoi kestävyystietojaan (Silvola ja muut, 2024, s. 263). OP:n suuryritystutkimuksen 2024 mukaan 56 prosenttia kyselyyn vastanneista suuryrityksistä on vaihtanut alihankkijoitaan tai toimittajiaan vastuullisuusvelvoitteista johtuvista syistä. Osuus on 13 prosenttiyksikköä suurempi kuin sitä edeltävänä vuonna (OP, 2024, s. 5). Vuoden 2025 suuryritystutkimuksessa osuus laski jonkin verran, sillä noin 40 prosenttia vastanneista suuryrityksistä suunnitteli toimittajiensa vaihtamista vastuullisuuteen liittyvien seikkojen takia (OP, 2025, s. 59–60).

3.1.2 Suurkonsernin emoyritys

CSRD vaikuttaa listaamattomiin pk-yrityksiin omistajien kautta esimerkiksi silloin, kun listaamaton pk-yritys on raportointivelvollisen konsernin tytäryritys. Konsernikestävyysraporttia edellytetään vain niiden konsernien emoyrityksiltä, jotka

täyttävät suuren yrityksen kriteerit, eli konsernissa olevien yritysten yhteenlaskettu koko ei vaikuta emoyrityksen raportointivelvollisuuteen (Silvola ja muut, 2024 s. 57).

Kestävyysraportointidirektiivin ((EU) 2022/2464) mukaan on välttämätöntä, että raportointivelvolliset konsernit selvittävät riittävällä tasolla tytäryritystensä riskit ja vaikutukset sekä tapauskohtaisesti niiden due diligence -prosessit. Direktiivissä mainitaan, että konsernin ja sen tytäryritysten tilanteiden välillä voi olla merkittäviä eroja, joten tietojen käyttäjä ei välttämättä saisi oikeanlaista kuvaa tytäryrityksen riskeistä ja vaikutuksista, jos tytäryritystä koskevat lisätiedot puuttuisivat konsernikestävyysraportista. Tämä tarkoittaa, että myös listaamattomilta pk-yrityksiltä edellytetään kestävyystietojen toimittamista emoyritykselle, jos emoyritys kuuluu CSRD:n soveltamisalan piiriin.

Tytäryritys, joka ei ole listattu suuryritys ja sen emoyritys sijaitsee Euroopan talousalueella, voi jättää CSRD:n mukaisen kestävyysraportin laatimatta edellyttäen, että emoyritys on sisällyttänyt tytäryrityksen ja sen tytäryrityksien tiedot toimintakertomukseensa ja konsernikestävyysraporttiin (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 52). Mikäli tytäryritys on listaamaton mutta täyttää suuren yrityksen kriteerit, sen ei tarvitse laatia CSRD:n mukaista kestävyysraporttia, jos konsernin emoyritys laatii konsernikestävyysraportin. Tytäryrityksen on kuitenkin sisällytettävä toimintakertomukseensa raportointivelvollisen emoyrityksen tiedot ja maininta siitä, että kyseinen tytäryritys on vapautettu kestävyysraportoinnista. Sama koskee yrityksiä, joiden emoyritys on kolmannen maan yritys, joka raportoi kestävyystiedoista ESRS-standardeja vastaavien standardien mukaisesti. Komission tehtävänä on arvioida, ovatko käytetyt standardit riittävän samanlaisia (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 41). Tämä tarkoittaa, että jos raportointivelvollisen konsernin tytäryrityksenä toimiva listaamaton pk-yritys täyttäisi tulevaisuudessa suuren yrityksen kriteerit, sen ei edelleenkään tarvitsisi laatia omaa kestävyysraporttia, mutta sen tulisi toimittaa emoyritykselle tarvittavat kestävyystiedot, kuten sen on tullut tehdä ollessaan pk-yritys.

3.1.3 Rahoituslaitokset

Pk-yritysten merkittäviä sidosryhmiä ovat pankit ja pääomasijoittajat (Silvola ja muut, 2024, s. 222). Rahoituslaitokset tarvitsevat pk-yritysten kestävyystietoja luotonannon päätöksenteossa, jossa myös kestävyysriskit sekä tulevaisuudennäkymät ovat arvioinnin kohteena. Annettavien kestävyystietojen laajuus riippuu yrityksen koosta, ja suuremmilta yrityksiltä voidaan vaatia koko tuotanto- ja toimitusketjun kattavaa kestävyysraportointia (Silvola ja muut, 2024, s. 67).

Kuten aikaisemmin on mainittu, CSRD:n soveltamisalaan kuuluvien yritysten tulee raportoida myös taksonomia-asetuksen mukaan. Taksonomia-asetus velvoittaa rahoituslaitokset laskemaan sen osuuden varoistaan, joka rahoittaa tai on sijoitettuna taksonomian mukaisiin toimintoihin suhteessa kaikkiin raportoinnin piiriin kuuluviin varoihin (Nordea, 2025, s. 3-6).

Kestävyystietojen toimittaminen raportointivelvollisille rahoituslaitoksille voi vaikuttaa rahoituksen saatavuuteen ja hintaan (Silvola ja muut, 2024, s. 26). Constantin Rolken ja muiden (Allgeier & Feldmann, 2023, s. 440) mukaan pankkilainat ovat pk-yritysten tärkein pääoman lähde velkarahoituksessa, ja jos pk-yritysten antamat kestävyystiedot ovat puutteellisia, on odotettavissa, että luotonantajat tarjoavat näille yrityksille lainoja epäedullisin ehdoin tai kieltäytyvät tarjoamasta niitä lainkaan.

3.2 Taloudelliset vaikutukset

Listamattoman pk-yrityksen tapa vastata raportointivelvollisten sidosryhmiensä kestävyystietopyyntöihin voi vaikuttaa yritykseen taloudellisesti eri tavoin. Seuraavissa luvuissa taloudellisia vaikutuksia on tarkasteltu muun muassa pk-yritysten vastuullisuustyötä koskevaan kirjallisuuteen viitaten. Vastuullisuustyö ja kestävyysraportointi ovat läheisesti yhteydessä toisiinsa. Niemen (2024, s. 15) mukaan

vastuullisesti toimiva yritys huomioi liiketoiminnassaan kestävän kehityksen ja sen tavoitteet. Vastuullisuustyön tarkoituksena on edistää kestävästä kehitystä omien liiketaloudellisten päämäärien lisäksi, mikä tarkoittaa muun muassa sitä, että yrityksen on oltava tietoinen toimintansa aiheuttamista kasvihuonekaasupäästöistä sekä muista haitallisista ympäristövaikutuksista (Niemi, 2024, s. 15–23). Näin kestävyysraportoinnin voidaan katsoa olevan osa vastuullisuustyötä, mutta kuten edellä on mainittu, vastuullisuustyö vaatii myös toimenpiteitä kestävän kehityksen edistämiseksi.

3.2.1 Taloudelliset haasteet ja riskit

Kestävyysraportointi ja siihen liittyvät tietopyynnöt tuovat pk-yrityksille erilaisia haasteita. Setyaningsihin ja muiden (2024, s. 9–10) mukaan nämä haasteet liittyvät taloudellisiin esteisiin, yleisiin asenteisiin, tietoon ja teknologiaan, organisatorisiin esteisiin, lainsäädäntöön sekä yhteiskuntaan ja ympäristöön liittyviin esteisiin. Niemen (2024, s. 38) mukaan pk-yritysten suurimpina haasteina vastuullisuustyölle ovat rajalliset resurssit ja puutteellinen osaaminen vastuullisuustyössä. Toisaalta pk-yritykset saattavat todellisuudessa toimia vastuullisesti, mutta ne eivät pysty raportoimaan siitä samalla tavalla kuin suuret yritykset (Baumann-Pauly ja muut, 2013).

Pk-yrityksillä ei useinkaan ole aikaa tai rahaa kouluttaakseen henkilöstöä tai palkataakseen kokeneita asiantuntijoita (O'Reilly ja muut, 2023, s. 406). Puutteellinen osaaminen vaikeuttaa usein tiedon keräämistä ja analysointia sekä mittareiden tulkintaa. Lisäksi viestiminen sidosryhmien kanssa hankaloituu, koska yrityksillä ei ole riittävää osaamista kestävyystietojen käsittelyyn ja raportointiin (Moneva & Hernández-Pajares, 2018). Usein nämä haasteet liittyvät toisiinsa, sillä osaamisen puute saattaa johtua rahoituksen vähyydestä, mikä taas vaikeuttaa henkilöstön kouluttamista (Lisi ja muut, 2023, s. 610). Tästä voidaan päätellä, että osaamisen puute listaamattomissa pk-yrityksissä saattaisi johtaa siihen, etteivät ne pysty toimittamaan raportointivelvollisten sidosryhmien edellyttämiä tietoja, jolloin liikesuhde sidosryhmien ja listaamattomien pk-yritysten välillä saattaa kärsiä.

Tietojen saatavuus riippuu pk-yritysten tiedonhallintajärjestelmistä ja vain harvalla pk-yrityksellä on käytössään ympäristöasioiden hallintajärjestelmä (O'Reilly ja muut, 2023, s. 406). Frisken ja muiden (2022, s. 373) mukaan kestävyysraportoinnin mahdollisena haittapuolena ovat sen aiheuttamat merkittävät kustannukset, ja Mirel Leino-Haltia (Silvola ja muut, 2024, s. 252) toteaa, että pienemmille yrityksille kestävyysraportoinnista aiheutuvat kustannukset voivat etenkin alkuvaiheessa muodostua suhteettoman suuriksi yrityksen liiketoimintaan nähden.

Kuten aikaisemmin on todettu, jos listaamaton pk-yritys ei pysty vastaamaan raportointivelvollisten sidosryhmiensä kestävyystietopyyntöihin riittävällä tasolla, riskinä voi olla epäedullisemmat lainaehdot, lainan myöntämättä jättäminen pankeilta tai yhteistyön päättymisen tilaajien kanssa. Niemen (2024, s. 43) mukaan yrityksen ja sidosryhmien välinen suhde vaikuttaa yrityksen maineeseen, joka taas vaikuttaa yrityksen menestykseen. Myös Silvola ja muut (2024, s. 26) toteavat, että maineen menetyksellä voi olla merkittäviä taloudellisia vaikutuksia yritykseen.

Haasteena voi myös olla tietämättömyys kestävyysraportoinnin hyödyistä ja haitoista. Pk-yritykset saattavat myös arvioida raportointiin liittyviä kuluja väärin, mikä saattaa johtaa virheellisiin päätelmiin siitä, kannattaako kestävyysraportointiin ryhtyä (Lisi ja muut, 2023, s. 610). Kurniawanin (2018) mukaan pk-yritysten olisi helpompi aloittaa kestävyysraportointi, jos ne tunnistaisivat sen tuomat liiketoiminnalliset hyödyt.

3.2.2 Taloudelliset hyödyt ja mahdollisuudet

Toisinaan listaamattomien pk-yritysten kestävyystietojen toimittaminen raportointivelvollisille sidosryhmille voi olla välttämätöntä ja luoda kustannuksia, mutta on myös hyvä tarkastella aktiivisen sidosryhmätyöskentelyn ja vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin tuomia taloudellisia hyötyjä ja mahdollisuuksia. Frisken ja muiden (2022, s. 385) tutkimuksen mukaan vapaaehtoisella kestävyysraportoinnilla on nimittäin

positiivinen yhteys yrityksen arvoon. Tutkimuksessa kestävyysraportteja tuottavien yritysten arvo nousi enemmän verrattuna yrityksiin, jotka eivät niitä tuota. Seuraavana on esitetty vastuullisuustyön ja kestävyysraportoinnin positiivisia vaikutuksia pk-yrityksiin.

Aikaisemmin yritysten kannustimena vastuullisuuteen ja siitä raportointiin ovat olleet pikemminkin mainesyyt, mutta nykyään taloudellisemmat syyt ovat kasvattaneet merkitystään. Näitä ovat muun muassa riskienhallinta, lainsäädäntöön varautuminen, sidosryhmien vaatimukset sekä taloudelliset mahdollisuudet (Silvola ja muut, 2024, s. 26). Kuten aikaisemmin on todettu, maineen menetys voi olla riskinä pk-yrityksille, jos ne eivät pysty vastaamaan sidosryhmiensä kestävyystietopyyntöihin. Toisaalta kuitenkin kestävyysraportoinnin ansiosta pk-yrityksen maine voi parantua, millä taas voi olla positiivinen vaikutus menestykseen.

Vastuullisuustyö voi tuoda taloudellista hyötyä yrityksille esimerkiksi toiminnan tehostamisen ja siitä seuraavien kustannussäästöjen kautta. Säästöjä voi syntyä esimerkiksi vähentyneestä energiankulutuksesta tai tehokkaammasta resurssien käytöstä, kuten materiaalihävikin vähentämisestä tai tuotannon sivuvirtojen tehokkaammasta hyödyntämisestä. Negatiivisten ympäristövaikutusten minimoinnista seuraa usein säästöjä yrityksen toiminnan kuluissa (Niemi, 2024, s. 41).

Niemen (2024, s. 42) mukaan vastuullisuustyö parantaa pk-yritysten kilpailukykyä muun muassa siten, että ne pystyvät vastaamaan kestävyystietopyyntöihin raportointivelvollisilta yrityksiltä, joiden toimitusketjussa ne ovat osana. Tämän voidaan odottaa lisäävän asiakastyytyväisyyttä ja vaikuttavan positiivisesti asiakassuhteiden säilyttämiseen, sillä Silvola ja muut (2024, s. 26) mainitsevat asiakastyytyväisyyden olevan yhtenä kannustimena yritysten kestävyysraportointiin. Vastuullisuuteen liittyvien vaatimusten täyttäminen on myös yhä useammin edellytys sille, että yritys voi osallistua tarjouskilpailuun (Niemi, 2024, s. 42). Porterin ja Kraemerin (2006) mukaan vastuullinen liiketoimintastrategia voi luoda kilpailuedun lisäksi innovaatioita. Kestävän kehityksen

tavoitteisiin pyrkiminen voi luoda yritykseen innovoivan ilmapiirin, jonka myötä voidaan kehittää uusia tuotteita, palveluita, liikeideoita tai liiketoimintaa. Vastuullisuustyöllä yritys voi saada myös uusia yhteistyökumppaneita, jotka suunnittelevat, tuottavat tai myyvät vastuullisia hyödykkeitä (Niemi, 2024, s. 42).

Niemen (2024, s. 42) mukaan vastuullisuustyö parantaa pk-yritysten kilpailukykyä myös rekrytoinnin osalta. Erityisesti nuoremmille sukupolville erilaiset kestävyysseikat voivat olla tärkeitä arvoja ja panostamalla vastuullisuuteen ja siitä raportointiin yritys voi houkuttaa uusia työntekijöitä ja sen myötä rekrytointi voi olla helpompaa. Sosiaaliseen vastuuseen panostaminen on myös osa vastuullisuustyötä, ja parantamalla henkilöstön hyvinvointia yritys voi saada aikaan kustannussäästöjä, kun sairauspoissaolot vähenevät ja työntekijät ovat sitoutuneempia, jolloin työntekijöiden vaihtuvuus pienenee (Niemi, 2024, s. 42). Vastuullisuustyöllä yritykset voivat myös hallita riskejään. Aktiivisella ja vuorovaikutteisella sidosryhmätyöllä yritys saa käsityksen sidosryhmien odotuksista, jolloin yritys pystyy reagoimaan niihin (Niemi, 2024, s. 43).

Aikaisemmin mainittujen sidosryhmien lisäksi kestävyystietoja saattavat edellyttää myös kuluttajat, jotka haluavat ymmärtää valintojensa kestävyysvaikutuksia (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 38–39). Näin vapaaehtoisella kestävyysraportoinnilla ja vastuullisella toiminnalla voisi odottaa olevan positiivinen vaikutus listaamattoman pk-yrityksen liiketoimintaan, jos kyseinen yritys toimii kuluttajamarkkinoilla.

4 Valmistautuminen CSRD-direktiivin mukaiseen kestävyysraportointiin sekä vapaaehtoiseen kestävyysraportointiin

Kestävyysraportointi kehittyi nopeasti ja sitä koskevat tavoitteet ja vaatimukset ovat moninaisia, mikä tekee lainsäädännön ja raportointistandardien seuraamisesta vaikeaa sekä yritysten päättäjille että tutkijoille (Hummel & Jobst, 2024, s. 2). Pk-yritysten menestys muutoksessa riippuu siitä, miten hyvin ne pystyvät ennakoimaan niiden toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä sopeutumaan niihin. Pk-yritysten tulisi valmistautua tiedon hankkimiseen, siihen perehtymiseen, sen arviointiin ja hyödyntämiseen (Niemi, 2024, s. 51). Listaamattoman pk-yrityksen voi olla hyvä selvittää vaatimukset CSRD-direktiivin mukaiseen kestävyysraportointiin etenkin, jos yrityksen odotetaan täyttävän suuren yrityksen kriteerit lähitulevaisuudessa. Vasta perustetutkin yritykset saattavat kasvaa vauhdilla, jolloin raportointivelvollisuus saattaa koskea niitä nopeammin kuin on odotettu (Silvola & muut, 2024, s. 222). Kestävyystietojen kerääminen ja kestävyysraportointiin valmistautuminen on myös tarpeellista silloin, kun listaamattoman pk-yrityksen raportointivelvolliset sidosryhmät edellyttävät kestävyystietojen toimittamista. Tässä luvussa käsitellään CSRD:n mukaisen kestävyysraportoinnin toteuttamista sekä vapaaehtoista kestävyysraportointia ja sitä koskevaa standardia, joka on suunnattu listaamattomille pk-yrityksille. Luvun lopussa tarkastellaan Euroopan komission Omnibus-ehdotusta, joka tuo merkittäviä muutoksia kestävyysraportointia koskevaan lainsäädäntöön etenkin pk-yritysten näkökulmasta.

4.1 CSRD-direktiivin mukainen kestävyysraportointi

ESG Advisor Katja Tolkki (Silvola ja muut, 2024, s. 217–218) kertoo, miten CSRD:n mukainen kestävyysraportointi kannattaa aloittaa. Aluksi on hyvä ottaa selvää, miten saman toimialan kilpailijat ja asiakkaat toimivat, sillä edelläkävijäyritysten kestävyysraporttia voi hyödyntää omassa raportoinnissaan. Olemassa olevaa tietoa

kannattaa hyödyntää, joten olemassa olevia tiedonlähteitä tulisi tunnistaa. Johtamisjärjestelmistä tai henkilöstöhallinnon keräämistä tiedoista voi olla hyötyä myös kestävyysraportoinnissa. Tämän jälkeen tulee laatia ESRS-standardien mukainen kaksinkertainen olennaisuusanalyysi. Yrityksen tulee myös määritellä keskeiset mittarit ja tavoitteet. Tiedon keräämiseen ja laatuun tulee kiinnittää erityistä huomiota – dokumenteista on käytävä ilmi, mitä tietoa kerätään, kuka sitä kerää ja miten, sekä missä tietoa säilytetään. Yrityksellä tulee olla tarvittava osaaminen ja resurssit ja alkuvaiheessa voikin olla hyödyllistä käyttää apuna yrityksen ulkopuolista asiantuntijaa, joka voi työskennellä yhdessä yrityksen oman työntekijän kanssa ja opastaa tätä kestävyysraportoinnissa.

Niskala ja Palmuaro (2023, s. 74) ovat esittäneet CSRD:n mukaisen kestävyysraportin laatimisen viisivaiheisena prosessina. Ensimmäisenä vaiheena laaditaan olennaisuusanalyysi, toisena määritetään tarvittavat tiedot, kolmantena kerätään tiedot, neljäntenä laaditaan ja hyväksytään kestävyysraportti ja viimeisenä vaiheena varmennetaan ja julkaistaan kestävyysraportti.

Kestävyysraportin sisältö on määrämuotoinen ja siinä käsitellään vain olennaisia kestävyysaiheita ja -vaikutuksia, joista kestävyysraportin käyttäjän tulee voida saada riittävä kokonaiskuva. Olennaiset aiheet selvitetään olennaisuusanalyysillä, minkä jälkeen esitettävät tiedot määräytyvät aihekohtaisten ESRS-standardien vaatimusten mukaan (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 75). ESRS-standardit jaetaan monialaisiin, aihekohtaisiin ja alakohtaisiin standardeihin. Monialaisia ja aihekohtaisia standardeja sovelletaan kaikkiin yrityksiin toimialasta riippumatta (EU, 2023/2772). Aihekohtaiset standardit liittyvät ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintotapaan (Silvola ja muut, 2024, s. 97). Kun kestävyysraporttia laaditaan ensimmäistä kertaa, olennaisuusanalyysin ja tarvittavien tietojen määrittämisen jälkeen tehdään eroanalyysi, jossa selvitetään puuttuvat tiedot vertaamalla yrityksen olemassa olevia tietoja ESRS-raportointiin tarvittaviin tietoihin (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 75).

Olennaisuusarvioinnissa selvitetään kestävyysseikkoihin liittyvät vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet, joista raportoidaan (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 79). Olennaisuusanalyysissä on viisi vaihetta, joista ensimmäisenä on yrityksen kestävyyskontekstin ymmärtäminen. Kestävyyskontekstiin vaikuttavat yrityksen liiketoiminnan luonne ja sisältö, liiketoimintamallien keskeisimmät ajurit, arvoketjun rakenne sekä merkittävimmät liikesuhteet. Kestävyyskontekstia selvittäessä on myös otettava huomioon toimialaa koskevat lait, riskit ja mahdollisuudet sekä yhteisön toimintaympäristön keskeisimmät riskit (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 81).

Toisessa vaiheessa tunnistetaan kestävyysvaikutukset, -riskit ja -mahdollisuudet. Kestävyysaiheita on tarkasteltava laajasti, jolloin voidaan sulkea pois ne kestävyysaiheet, jotka eivät ole yritykselle merkityksellisiä. Sidosryhmät ovat keskeisessä asemassa olennaisuusarvioinnissa, ja niiden kanssa tulee käydä vuoropuhelua, jotta kaikki olennaiset kestävyysriskit, -mahdollisuudet ja muut vaikutukset saadaan tunnistettua. Jotta sidosryhmien määrää saadaan rajattua, yrityksen tulee arvioida kunkin sidosryhmän suhde yrityksen toimintaan ja sitä mikä on suhteen merkittävyys kestävyysvaikutusten osalta. (Niskala & Palmuaro, s. 82–83).

Kolmannessa vaiheessa arvioidaan edellisessä vaiheessa tunnistettujen kestävyysvaikutusten, -riskien ja -mahdollisuuksien olennaisuutta. Olennaisuus saadaan selville arvioimalla kestävyysvaikutusten, -riskien ja -mahdollisuuksien suuruus (Niskala & Palmuaro, s. 84). Tämän jälkeen neljäntenä vaiheena määritetään olennaisuuden raja-arvot, joilla saadaan koottua luettelo olennaisista kestävyysaiheista vaikutuksineen. Tämä lista toimii perustana sille, mitä tietoja yrityksen tulee raportoida ESRS-standardien mukaisesti (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 87).

Viidennessä vaiheessa määritetään olennaiset tiedot. ESRS-standardien tarkoituksena on, että yritys raportoi niistä kestävyysseikoista ja niistä aiheutuvista vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista, jotka ovat yritykselle olennaisia. Tämän lisäksi yrityksen tulee kuitenkin antaa ESRS 2:n mukaiset yleiset tiedot, tiedonantovaatimukset ja

tietopisteet. Nämä ovat pakollisia riippumatta yrityksen omasta olennaisuusanalyysistä (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 87).

Niskala ja Palmuaro (2023, s. 90) kertovat, mitä kestävyysraportoinnin käytännön toteutuksessa tulisi ottaa huomioon. Olennaisuusanalyysin huolellinen dokumentointi on tärkeää, jotta ulkopuoliset tahot kuten varmentajat ymmärtävät mihin johtopäätökset perustuvat ja miten niihin on päädytty. Vakiomuotoinen prosessi, mukaan lukien dokumentointi, helpottaa johdonmukaisuudessa ja se voi luoda jatkuvan ja säännöllisen vuoropuhelun sidosryhmien kanssa. Olennaisten kestävyysaiheiden selvittämisessä tulee noudattaa aihekohtaisten ESRS-standardien listaa, joka sisältää aiheet ja ala-aiheet. Tätä listaa tulee täydentää tarpeen vaatiessa. Olennaisuusanalyysiä päivitetään vuosittain siltä osin kuin se on tarpeellista. Aiemman vuoden analyysi on kuitenkin huomioitava osana uutta olennaisuusanalyysiä. Olennaisuusanalyysin eri vaiheissa kannattaa tehdä yhteistyötä keskeisten sidosryhmien kanssa (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 90).

4.2 Vapaaehtoinen kestävyysraportointi ja VSME

CSRD velvoittaa yli tuhat yritystä Suomessa kestävyysraportointiin. Näiden yritysten arvoketjuissa toimii suuri määrä pk-yrityksiä, joiden on sopeuduttava lainsäädännön aiheuttamiin tietopyyntöihin raportointivelvollisilta yrityksiltä (VSME, n.d.). Vastuullisella liiketoiminnalla ja vapaaehtoisella raportoinnilla listaamaton pk-yritys on valmistautuneempi lainsäädännön tuomiin muutoksiin, ja vastuullisuustyö voidaan nähdä osana pk-yritysten riskienhallintaa (Niemi, 2024, s. 42–43). Taloustieteeseen perustuvan teorian mukaan yritykset raportoivat vapaaehtoisesti niin kauan kuin raportoinnista saatava hyöty ylittää siitä seuranneet kustannukset (Verrecchia, 1983). Kuten aikaisemmin on esitetty, yhtenä esteenä pk-yritysten kestävyysraportoinnille on sen aiheuttamat kustannukset. Tämän lisäksi pk-yritysten kestävyysraportoinnin haasteena on ollut yhtenäisten standardien puuttuminen (Lisi ja muut, 2023, s. 608). Olemassa olevat vapaaehtoiset raportointistandardit ovat pikemminkin suurille yrityksille

tarkoitettuja ja ne sisältävät suuren määrän erilaisia mittareita. Esimerkiksi GRI-standardien mukainen kestävyysraportointi voi olla pk-yrityksille hankalaa ja aikaa vievää (Kassem & Trenz, 2020, s. 18).

Vaikka kestävyysraportointi aiheuttaa yrityksille kustannuksia, luvussa 3 mainitut riskit sekä vastuullisuustyön tuomat taloudelliset hyödyt ja mahdollisuudet voivat kannustaa listaamattomia pk-yrityksiä tuottamaan vapaaehtoista kestävyysraportointia. Tähän voi myös kannustaa uusi raportointistandardi, joka on suunnattu listaamattomille pk-yrityksille.

Euroopan komissio antoi EFRAG:lle tehtäväksi kehittää listaamattomille mikro- ja pk-yrityksille suunnattu vapaaehtoinen kestävyysraportointistandardi (Voluntary Sustainability Reporting Standard for non-listed SMEs, VSME), jonka EFRAG on toimittanut Euroopan komissiolle joulukuussa 2024. Se on kehitetty, jotta listaamattomilla pk-yrityksillä olisi yksinkertainen raportointiväline vastaamaan sidosryhmiensä kestävyystietopyyntöihin. Sen tarkoituksena on myös helpottaa kestävän rahoituksen saamista, mikä tukee pk-yritysten siirtymistä kohti kestävää taloutta. VSME-standardin odotetaan yhdenmukaistavan kestävyystietopyyntöjä raportointivelvollisilta yrityksiltä ja sen myötä vähentävän kustannuksia pk-yrityksille (EFRAG, n.d.-a).

VSME:n mukaisessa raportoinnissa ei tarvitse tehdä olennaisuusanalyysiä. Vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin kokonaisuus koostuu kahdesta osasta, jotka ovat perustaso (Basic Module) ja kattava taso (Comprehensive Module) (VSME, n.d.). Näiden osien odotetaan kattavan suuri osa raportointivelvollisten sidosryhmien ESG-tietopyynnöistä (EFRAG, 2024a). Perustaso sisältää yhteensä 11 tiedonantovaatimusta neljällä eri osa-alueella, joita ovat yleiset tiedot, ympäristömittarit, sosiaaliset mittarit ja hallintotavan mittarit. Perustason tiedonantovaatimukset käsittelevät muun muassa energian ja veden kulutusta, jätteitä, kasvihuonekaasupäästöjä, työturvallisuutta ja korruptiota (EFRAG 2024b).

Kattavassa tasossa osa-alueet ovat samat kuin perustasossa ja tiedonantovaatimuksia on niissä yhteensä yhdeksän. Tiedonantovaatimukset käsittelevät muun muassa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen tavoitteita, ilmatoriskejä, ihmisoikeuksia ja sukupuolijakaumaa hallintoelimestä. Kattava taso on rakennettu vastaamaan erityisesti pankkien, sijoittajien ja yritysasiakkaiden kestävyystietopyyntöihin (EFRAG, 2024b).

EFRAG julkaisi toukokuussa 2025 digitaalisen mallipohjan VSME:n mukaiseen raportointiin (EFRAG, 2025). Mallipohjasta, joka on Excel-tiedosto, on pyritty tekemään helppokäyttöinen. Sen ominaisuuksia ovat muun muassa interaktiiviset valintaruudut ja tarkistukset, pudotusvalikot osittain sanallisille vastauksille, automaattinen yhteenlaskenta sekä laskuri, joka muuntaa polttoaineen käytön megawattitunneiksi (EFRAG, n.d.-b). Käyttäjäystävällisen mallipohjan voisi myös odottaa madaltavan listaamattomien pk-yritysten kynnystä aloittaa vapaaehtoinen kestävyysraportointi.

4.3 Omnibus-ehdotuksen muutokset kestävyysraportointia koskevaan lainsäädäntöön tulevaisuudessa

Sidosryhmien huolena on ollut, että jotkut kestävyysraportointia ja due diligenceä koskevat säännöt ovat liian monimutkaisia ja kalliita toteuttaa, eivätkä ne hyödytä sijoittajia merkittävästi. Tämä voi johtaa siihen, että investoinnit EU:ssa vähenevät ja EU:n kilpailukyky heikkenee. Vaikka tämänhetkinen sääntely on suunnattu suurille yrityksille, se saattaa tahattomasti vaikuttaa pk-yrityksiin (Euroopan komissio, 2025a). Tämän seurauksena Euroopan komissio on hyväksynyt helmikuussa 2025 uuden ehdotuspaketin, jonka tavoitteena on EU:n sääntöjen yksinkertaistaminen, kilpailukyvyn vahvistaminen ja investointikapasiteetin vapauttaminen. Ehdotukset yksinkertaistavat EU:n sääntelyä erityisesti pk-yrityksille (Euroopan komissio, 2025b). Muutokset koskevat CSRD-direktiivin lisäksi taksonomia-asetusta, huolellisuusvelvoitedirektiiviä (CSDDD), hiilirajamekanismia (CBAM) sekä InvestEU-asetusta (Euroopan komissio, 2025a). Omnibus-ehdotuksen muutokset on vielä hyväksyttävä Euroopan parlamentissa ja

Euroopan neuvostossa ja muutokset niihin ovat vielä mahdollisia (Suomen tilintarkastajat, 2025).

Omnibus-ehdotuksen muutokset tuovat merkittäviä helpotuksia raportointivelvollisten yritysten lisäksi myös listaamattomille pk-yrityksille. Ensinnäkin muutokset hyödyttävät kaikenkokoisia yrityksiä vähentämällä niiden hallinnollisia kustannuksia. Muutoksilla varmistetaan, että kestävyysraportointivaatimukset suurille yrityksille eivät rasita niiden arvoketjussa olevia pienempiä yrityksiä rajoittamalla tietomäärää, jota suuret yritykset voivat pyytää arvoketjussaan. Komissio hyväksyy delegoidulla asetuksella pk-yrityksille suunnatun yksinkertaistetun, vapaaehtoisen raportointistandardin (VSME). CSRD:n soveltamisalan ulkopuolelle jäävät, enintään 1000 työntekijän yritykset, voivat raportoida kestävyystiedoistaan sen mukaan. Tämä standardi suojaa pienempiä yrityksiä niin, etteivät raportointivelvolliset yritykset tai pankit voi pyytää kestävyystietoja arvoketjussaan olevilta alle 1000 työntekijän yrityksiltä enempää kuin mitä VSME-standardi sisältää (Euroopan komissio, 2025a).

Omnibus-ehdotuksen mukaan CSRD:n soveltamisalaan kuuluvat jatkossa vain yritykset, joilla on enintään 1000 työntekijää ja sen lisäksi yli 50 miljoonan euron liikevaihto tai 25 miljoonan euron tase. ESRS-standardeja yksinkertaistetaan raportointivelvollisille yrityksille, minkä odotetaan tuovan merkittäviä säästöjä yrityksille sekä lisäävän EU:n kilpailukykyä (Euroopan komissio, 2025a). Vähentämällä raportointivelvollisten yritysten määrää myös listaamattomille pk-yrityksille kohdistetut kestävyystietopyynnöt vähenevät.

Koska CSDDD ja taksonomia-asetus ovat yhteydessä CSRD:hen, niidenkin muutoksista on hyvä mainita. Muutokset CSDDD:hen vähentävät listaamattomiin pk-yrityksiin kohdistuvia tietopyyntöjä siten, että raportointia harvennetaan, tietopyyntöjä rajoitetaan ja raportointivelvollisten yritysten tulee selvittää tietoja ainoastaan suorilta liikekumppaneiltaan. Taksonomia-asetukseen liittyvässä pankkien käyttämässä Green Asset Ratio (GAR) -suorituskykymittarissa poistetaan yritykset, jotka jäävät tulevan

CSRD:n soveltamisalan ulkopuolelle, mikä vähentää listaamattomiin pk-yrityksiin kohdistuvia tietopyyntöjä pankeilta (Euroopan komissio, 2025a).

5 Yhteenveto ja pohdinta

Tässä tutkielmassa on tarkasteltu kestävyysraportointidirektiivin vaikutuksia listaamattomiin pk-yrityksiin. Vaikka listaamattomat pk-yritykset ovat CSRD:n soveltamisalan ulkopuolella, niihin kohdistuu tietopyyntöjä raportointivelvollisilta yrityksiltä, joiden arvoketjuissa ne toimivat. Pk-yritysten kestävyystietoja tarvitsevat erityisesti suuret yritykset sekä rahoituslaitokset. Myös listaamattoman pk-yrityksen ollessa raportointivelvollisen konsernin tytäryritys sen tulee raportoida kestävyystietojaan emoyritykselle.

Kestävyystietojen kerääminen ja raportointi vaatii pk-yrityksiltä resursseja, joita niillä ei välttämättä ole. Suurena haasteena pk-yritysten kestävyysraportoinnissa on vähäisten resurssien lisäksi muun muassa osaamisen puute. Jos pk-yritys epäonnistuu toimittamaan kestävyystietojaan raportointivelvollisille sidosryhmilleen, riskinä voi olla esimerkiksi liikesuhteen päätyminen, epäedulliset lainaehdot pankeilta tai rahoituksen saatavuuden heikkeneminen. Näiden lisäksi kestävyysraportoinnin mahdollisena riskinä on sen aiheuttamat suuret kustannukset.

Toisaalta listaamattomat pk-yritykset voivat saavuttaa vapaaehtoisella kestävyysraportoinnilla taloudellista hyötyä ja mahdollisuuksia edellyttäen, että ne myös toimivat vastuullisesti. Näitä hyötyjä voivat olla muun muassa toiminnan tehostaminen ja siitä seuraavat kustannussäästöt. Taloudellisia mahdollisuuksia voivat olla kilpailuedun saavuttaminen sekä uudet innovaatiot ja liikeideat. Täten voidaankin päätellä, että listaamattomiin pk-yrityksiin kohdistuvat kestävyystietopyynnöt saattavat kannustaa niitä toimimaan aikaisempaa vastuullisemmin ja raportoimaan siitä vapaaehtoisesti.

Kestävyysraportointiin liittyvää tutkimusta on tehty paljon suurten yritysten osalta, mutta tutkimusta pk-yritysten kestävyysraportoinnista on melko vähän (Ortiz-Martinez & Marin-Hernandez, 2023 s. 7500-7519). Koska kestävyysraportointiin liittyvä lainsäädäntö on verrattain uutta, ei sen aiheuttamia vaikutuksia voi vielä tarkasti tietää.

Varmaa on kuitenkin, että listaamattomilta pk-yrityksiltä edellytetään kestävyystietojen toimittamista raportointivelvollisille yrityksille, joiden arvoketjuissa nämä toimivat.

Omnibus-ehdotuksen muutokset toisivat merkittäviä muutoksia nykyiseen kestävyysraportointia koskevaan lainsäädäntöön, jos ne pannaan täytäntöön sellaisenaan. Kuten aikaisemmin on todettu, pk-yritykset ovat keskeisiä Euroopan taloudessa. Tämän vuoksi niihin kohdistuvaa raportointitaakkaa on perusteltua keventää. Nykyinen lainsäädäntö saattaa rasittaa CSRD:n soveltamisalan ulkopuolella olevia listaamattomia pk-yrityksiä tarpeettomasti. Listaamattomille pk-yrityksille suunnattu VSME-standardi ja raportointia varten luotu mallipohja saattavat kuitenkin merkittävästi helpottaa kestävyysraportoinnin aloittamista pk-yrityksissä.

Vaikka kestävyysraportoinnista voi seurata pk-yrityksille suuriakin kustannuksia etenkin alkuvaiheessa, niiden olisi hyvä arvioida myös mahdollisia riskejä, joita kestävyystietojen epäonnistuneesta toimittamisesta voi seurata. Tämän lisäksi pk-yritysten olisi hyvä tarkastella vastuullisuustyön ja kestävyysraportoinnin tuomia taloudellisia hyötyjä ja mahdollisuuksia. Kilpailuedun saavuttaminen tai toiminnan tehostamisesta seuraavat kustannussäästöt voivat mahdollisesti kompensoida raportoinnista aiheutuneet kulut pidemmällä aikavälillä. Listaamattomien pk-yritysten tulisikin nähdä kestävyysraportointi strategisena mahdollisuutena ja osana riskienhallintaa.

Lähteet

- Allgeier, S. & Feldmann, R. (2023). CSRD Sustainability Reporting For Non-listed SMEs: European Regulators Remain Challenged. *European Company & Financial Law Review*.
- Baumann-Pauly, D., Wickert, C., Spence, L.J. & Scherer, A.G. (2013). Organizing Corporate Social Responsibility in Small and Large Firms: Size Matters. *Journal of business ethics*. <https://doi.org/10.1007/s10551-013-1827-7>
- Dinh, T., Husmann, A. & Melloni, G. (2023). Corporate Sustainability Reporting in Europe: A Scoping Review. *Accounting in Europe*. <https://doi.org/10.1080/17449480.2022.2149345>
- EFRAG. (2024a). *EFRAG releases the Voluntary Sustainability Reporting Standard for non-listed SMEs*. Noudettu 4.6.2025 osoitteesta <https://www.efrag.org/en/news-and-calendar/news/efrag-releases-the-voluntary-sustainability-reporting-standard-for-nonlisted-smes>
- EFRAG. (2024b). *EFRAG Voluntary Sustainability Reporting Standard for non-listed SMEs (VSME)*. Noudettu 4.6.2025 osoitteesta <https://www.efrag.org/sites/default/files/sites/webpublishing/SiteAssets/VSME%20Standard.pdf>
- EFRAG. (2025). *Release of the VSME Digital Template, XBRL Taxonomy & Converter*. Noudettu 5.6.2025 osoitteesta <https://www.efrag.org/en/news-and-calendar/news/release-of-the-vsme-digital-template-xbrl-taxonomy-converter>
- EFRAG. (n.d.-a). *Voluntary reporting standard for SMEs (VSME)*. Noudettu 4.6.2025 osoitteesta <https://www.efrag.org/en/projects/voluntary-reporting-standard-for-smes-vsme/concluded>
- EFRAG. (n.d.-b). *The VSME Digital Template and XBRL Taxonomy are intended to enable digital sustainability reporting in accordance with the Voluntary Sustainability Reporting Standard for non-listed SMEs (VSME), which was submitted as technical advice to the European Commission (EC) on 17 December 2024*. Noudettu 5.6.2025 osoitteesta <https://www.efrag.org/en/vsme-digital-template-and-xbrl-taxonomy>

- Euroopan komissio. (2018). *Kestävän kasvun rahoitusta koskeva toimintasuunnitelma*. Noudettu 6.6.2025 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0097&from=MT>
- Euroopan komissio. (2021). *Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee on the review clauses in Directives 2013/34/EU, 2014/95/EU, and 2013/50/EU*. Noudettu 1.6.2025 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0199>
- Euroopan komissio. (2025a). *Questions and answers on simplification omnibus I and II*. Noudettu 31.5.2025 osoitteesta https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_25_615
- Euroopan komissio. (2025b). *Commission simplifies rules on sustainability and EU investments, delivering over €6 billion in administrative relief*. Noudettu 31.5.2025 osoitteesta https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_614
- Euroopan unionin neuvosto. (n.d.). *Euroopan vihreän kehityksen ohjelma*. Noudettu 4.6.2025 osoitteesta <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/european-green-deal/>
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Pitman.
- Friske, W., Hoelscher, S. & Nikolov, A. (2022). The impact of voluntary sustainability reporting on firm value: Insights from signaling theory. *Journal of the Academy of Marketing Science*. <https://doi.org/10.1007/s11747-022-00879-2>
- Global Compact. (n.d.). *Agenda 2030 ja kestävän kehityksen tavoitteet (SDG)*. Noudettu 5.6.2025 osoitteesta <https://www.globalcompact.fi/agenda-2030>
- Global Reporting Initiative. (2024). *GRI global adoption by top companies continues to grow*. Noudettu 1.6.2025 osoitteesta <https://www.globalreporting.org/news/news-center/gri-global-adoption-by-top-companies-continues-to-grow/>

- Hummel, K. & Jobst, D. (2024). An Overview of Corporate Sustainability Reporting Legislation in the European Union. *Accounting in Europe*. <https://doi.org/10.1080/17449480.2024.2312145>
- Kassem, E. & Trenz, O. (2020). Automated Sustainability Assessment System for Small and Medium Enterprises Reporting. *Sustainability*. <https://doi.org/10.3390/su12145687>
- Kurniawan, P. S. (2018). An implementation model of sustainability reporting in village-owned enterprise and small and medium enterprises. *Indonesian Journal of Sustainability Accounting and Management*.
- Laine, M., Tregidga, H. & Unerman, J. (2022). *Sustainability accounting and accountability*. Third edition. Routledge.
- Lisi, S., Mignacca, B. & Grimaldi, M. (2023). Non-financial reporting and SMEs: A systematic review, research agenda, and novel conceptualization. *Journal of Management & Organization*. <https://doi.org/10.1017/jmo.2023.43>
- Löher, J., Rieger-Fels, M., Nielen, S. & Schröder, C. (2023). *Die Förderung nachhaltiger Finanzierung durch die EU – Auswirkungen auf den Mittelstand*. IfM-Materialien Nr. 294. Noudettu 31.5.2025 osoitteesta https://www.ifm-bonn.org/fileadmin/data/redaktion/publikationen/ifm_materialien/dokumente/IfM-Materialien-294_2022.pdf
- Moneva, J. M., & Hernández-Pajares, J. (2018). Corporate social responsibility performance and sustainability reporting in SMEs: An analysis of owner-managers' perceptions. *International Journal of Sustainable Economy*.
- Mori, R. Jr, Best, P.J. & Cotter, J. (2014). Sustainability reporting and assurance: a historical analysis on a world-wide phenomenon. *Journal of Business Ethics*. <https://doi.org/10.1007/s10551-013-1637-y>
- Niemi, J. (2024). *Vastuullisuustyö pk-yrityksissä: opas tuloksekkaaseen liiketoimintaan*. Kauppakamari.
- Niskala, M., & Palmuaro, S. (2023). *Uudet kestävyysraportointivaatimukset: Mitä ne tarkoittavat käytännössä?* Alma Talent.

- Nordea. (2025). *Green asset ratio methodology EU Taxonomy Article 8 disclosure requirements*. Noudettu 4.6.2025 osoitteesta <https://www.nordea.com/en/doc/green-asset-ratio-methodology-0.pdf>
- OP. (2024). *Suuryritystutkimus 2024*. Suuryritystutkimus 2024. Noudettu 1.6.2025 osoitteesta <https://www.op.fi/documents/10208/1661249/OP+-Suuryritystutkimus-2024-.pdf/a9755b6a-d616-c47a-2cac-b71ddc153f7d>
- OP. (2025). *Suuryritystutkimus 2025*. Noudettu 1.6.2025 osoitteesta <https://www.op.fi/documents/10208/1661249/-OP-Suuryritystutkimus-2025-.pdf/c13c1ba8-ce2e-7fd3-6eac-a1e50d456624?t=1738569204082>
- O'Reilly, S., Gorman, L., Mac An Bhaird, C. & Brennan, N.M. (2023). Implementing the European Union Green Taxonomy: implications for small- and medium-sized enterprises. *Accounting Forum*. <https://doi.org/10.1080/01559982.2023.2272394>
- Ortiz-Martinez, E. & Marin-Hernandez, S. (2023). Sustainability Information in European Small and Medium-Sized Enterprises. *Journal of the Knowledge Economy*. <https://doi.org/10.1007/s13132-023-01386-7>
- Porter, M.E., & Kraemer, M.R. (2006). Strategy & Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility. *Harvard Business Review*.
- Setyaningsih, S., Widjojo, R., Kelle, P. (2024). Challenges and opportunities in sustainability reporting: a focus on small and medium enterprises (SMEs). *Cogent business & management*. <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2298215>
- Silvola, H., Peill, E., Aspholm, I. & Kisanlahti, T. (2024). *ESG kestävyysraportointi: Yritysjohdon vastuu ja mahdollisuus*. ST-Akatemia.
- Suomen tilintarkastajat. (2025). *Omnibus-paketin muutosehdotusten vaikutus kestävyysraportointivelvollisuuteen Suomessa vuonna 2025*. Noudettu 4.6.2025 osoitteesta <https://tilintarkastajat.fi/artikkelit/omnibus-paketin-muutosehdotusten-vaikutus-kestavyysraportointivelvollisuuteen-suomessa-vuonna-2025/>
- Torre, M. La, Sabelfeld, S., Blomkvist, M., Tarquinio, L., & Dumay, J. (2018). Harmonising non-financial reporting regulation in Europe: Practical forces and projections for

future research. *Meditari Accountancy Research Journal*.
<https://doi.org/10.1108/MEDAR-02-2018-0290>

Verrecchia, R. E. (1983). Discretionary disclosure. *Journal of Accounting and Economics*.
[https://doi.org/10.1016/0165-4101\(83\)90011-3](https://doi.org/10.1016/0165-4101(83)90011-3)

VSME. (n.d.) *VSME-standardi selkeyttää pk-yritysten vapaaehtoista kestävyysraportointia ja lisää kilpailukykyä*. Noudettu 5.6.2025 osoitteesta
<https://www.vsme.fi>

Yhdistyneet kansakunnat. (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*.